

Излази сваке
недеље.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

Поглед на питање о сајединењу цркава.

(НАСТАВАК).

I.

За првих осам вјекова после великог раздјелења црква источне и западне налазимо двојаки начин рјешавања питања о сблишењу цркава: један официјално-јуридички, а други језуитско-наравствени. Оба начина, при свему томе што су врло важни чињеници у њима прве улоге играли, никаквим одсечним резултатима не могоше довести питање о сближењу цркава. Узроци такове неуспјешности веома су прости. У официјално-јуридичким покушајима најглавнији чињеник-народ пренебрегнут је био; другог пак рода покушаји-језуитско-наравствени — по самоме карактеру своје нису могли ништа доброг допринети узвишеној идеји јединства црквеног. И тек у нашем вјеку из покрета к сближењу цркава можемо се надати успјеху, јер и начин дјеловања и темељ и чињеници сасвим су други од пређашњих и више одговарају природи питања.

Први начин рјешавања о сајединењу цркава, рекли смо, да је официјално-јуридички; он саодговара периоду времена од половине XI вјека до пада грчке царевине.

Кад се раздјелише усљед корените разлике у правцима исток и запад у религијозном одношају, кад исчезнуше све спољне свезе, које везиваху међу собом исток и запад, — исчезнуше тада и за исток и за запад сва некадашња важна условља њивог узајмног религијозног јединства. Осим тога, усљед различних спољних околности створише се нова условља, која су подпомагала да започето разјединење све брже и даље се шири. Под упливом великих међународних сукоба, народне антипатије истока и запада добијаше широки мах. Крстоносни ратови особито подраживаху те антипатије народне, које са своје стране опет усиљаваху чувство религијозне особности, религијозног разјединења. Нацијоналне предрасуде најжешће узбуђиваху религијозну ненавист истока и запада и особитим начином дјествоваху на прости народ, тако да се је морало мислити, да никада више мира међу њима бити неће.

Но у исто време, кад се источно и западно христјанство удаљавало једно од другог у својим појмовима нацијоналним и религијозним ступајући по противу-положним стазама, јављала се је особито жива потреба код једног и другог да се спољним бар начином сблизе. Давно се је појавило, а почињући од XI вјека особито је важним постало и на истоку и на западу питање о томе, како да се даде одпора обштем непријатељу христјанског свјета — Турчину. Исток и запад осјетише потребу узајамне помоћи, узајамног сближења, и то прије свега политичког, а дочим је немогућно сближење политичко без религијозног, то и религијозног сближења. Интереси и чезње папа да спољним начином подчине себи сво христјанство и да саједине под својом влашћу све христјанске народе; с друге стране, династиски и у обште политички интереси западних и византијских владатеља, — све се је то одупирало околу питања о одбићу турака и врло је згодно ишло томе на руку, јер је усиљавало собом мисао о необходимости обште христјанскога јединства. Таким начином, како из дјевствителних потреба истока и запада тако и из својих

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

посебних рачуна папа и владатеља западних с једне стране и византијских царева с друге, породила се је озбиљна тежња и дјелателно усиљавање са стране једних и других да се успостави унутрашњи мир ради спољашњег, религијозни — ради политичког.

Мисао да се до тог општег мира дође, да се цркве међу собом саједине није се могла појавити код народа; народ је увјек остајао вјеран себи и својим националним и религијозним традицијама; мржња његова наспрам латињана све се је више усиљавала и у време Лијонске уније, она се је прерватила у страшну народну силу, која је живела у народу и давала народу моћ да рјешава у посљедњој инстанцији све, што се општег дјела тицало. Иницијатива у питању о сајединењу цркава принадлежала је увјек правителствима са аристокрацијом. За њима, готово на силу, упуштало се је у питање и свештенство, премда је оно увјерено било, да се ничим посао свршити не може, кад се хоће спољним средствима да се достигне унутрашња, духовна цјел. Но пошто се је једаред налазило уплетено у таквом питању, оно је хтјело бар да докаже несостојателност противничког тврђења и истину тврђења свог. Бивали су спорови међу латињанима и православнима и саборни диспути, но све то није до никаквог позитивног резултата доводило. Са диспутима више или мање свечаним обично су свршавала сва подuzeћа сајединења. Народ је рушио све покушаје. Суд народа, тог могућног чињеника, над дјелатељима сајединења састављао је посљедни акт и највишег, најофицијалнијег покушаја к сајединењу цркава, као што нам најјаснији примјер даје лионска унија, која у мјесто да доведе питање до скоријег рјешења, она је бацила за неколико стољећа натраг општежељено црквено јединство.

Период је овај замјечателан по одважности и величини покушаја к сајединењу, као што су Лионска унија (друга полов. XIII. стољ.) и Флорентијска унија (прва полов. XV стољ.), а уједно је замјечателан и по поражавајућој без-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

успјешности великих усиљавања, која су ради достижења црквеног јединства истрошена била.

Безуспјешност таква зависила је од разнородности праваца, који су лежали у основи православља и латинства. У самој дубини живота, којим су исток и запад живели, у начелима, која су одушевљавала латинство и православље била је отуђеност, непримиримост; нити је икако могућно било да та начела уступе једно другоме мјесто, да се униште или да замјене једно друго. Православље, као истинито начело, које одушевљава праву христову цркву, није могло уступити мјесто једностраности — Латинству. Латинство са своје стране, своје прокинуто било крајним тежњама; те тежње развијајући се сваким даном то јаче, створише силу, која је хтјела да преврати или да уништи све оно, што тим тежњама у хатар ишло није. Посље тога, како је могуће било да се истинито начело, које одушевљава православље и једнострано, лажно начело, којим је прокинуто латинство сложе међу собом, без да једно друго униште? Изнаћи једну средину међу двама противуположним начелима, изнаћи науку, која би могла примирити латинство и православље немогућно је, јер би то значило наћи средину међу истином и лажи, међу утврђењем и одрицањем. Баш кад би се така знатна средина и могла изнаћи, ипак она неби могла обстати: у мисли могло би јој се дати мјеста, али у животу никако. Само на површини, а не у дубини живота латинства и православља појављивале су се тежње к сајединењу цркава. Као жалостна растиња ницале су на најтањој површини земље, на најтањем слоју њеном и при најмањој непогоди сасвим их је нестајало. —

С падањем грчке царевине, грчки свјет силази са историчког позоришта. Грци престају бити вођама православног свјета и на мјесто њиво јавља се друга, нова народна сила — славенство.

Безуспјешност официјално-јуридичких покушаја периода Лионског и Флорентијског сабора привођења старатеље цркве-

ног јединства да промјене начин дјеловања и питање, које је прије рјешавано било званичним путем, претвара се, после падења грчке царевине, кад се умножише различна братства у западној цркви, а особито братство Језујита, — у питање које се рјешава међу народним масама средствима тобоже наравственима. Наступа период лукаве сакривене пропаганде с једне стране и глуве борбе народних маса с друге.

Позорје се мења, али дјелатељи и темељити мотиви дјелателности остају они исти, који су и пре били. Славенство је примило у наследство и подпуно си усвојило све духовне симпатије и назоре Грка. Дакле и унутрашња и спољна услова политичког и религијозног живота овог новог чињеника сва су на страни раздјељења. Националне антипатије к западу — плод међународних сукоба славена са фанатичко-религијозним сусједима својим, какови су били остаци крстоносне дружине — Ливонци, Тевтонци и др., — те националне антипатије и у овом периоду, као и у првом, допринашаху све вишем раздјељењу источног и западног хришћанства.

Него и овдје, као и у грчко-латинском свјету налазимо извјестне тачке, у којима су се исток са западом сретали. Код славена појавише се спољне потребе. Србија и Бугарска налазиле су се у сусједству са Турчином; саме се од турчина одбранити не моглоше, те зато им је неопходна била заштита хришћанских држава. Русија је тада и сама безсилна била, да би могла другима своју помоћ понудити; силније су биле западне државе, а потом славенским државама ишло је у рачун да се придруже к њима, како би лакше одупрле се непријатељу. А међутим тјесна политичка свеза не могућна је била без религијозног јединства. Заједно са политичким околностима много су допринашали дјелу сближења са западом и назори, који тада господствоваху о узроцима разделења црква и благородна, но једностранна жеља обште-црквеног мира.

И сви ти узроци, силе, између којих једне повлачише

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

славенске државе к истоку-к Русији, друге-к западу, дјејствоваху исто као и пре, т. ј. силе, које су противне биле сајединењу са западом, јављале су се у народу; силе пак, које су расположене биле к сајединењу — у правителству и лицима околo правителства. Свештенство запремало је средину, налазећи се у осталом увјек ближе к противницима сајединења, к народу. Једном рјечи, све је било као и пре: разлика у рјешењу питања састајала је само у промјени средства к достижењу рјешења. Официјални начин дјеловања, рјешавање питања у сфери јуридичкој, путем формалних договора, узјамног саглашења и саборних диспута — био је већ сасвим исцрпљен и видило се је да до никаквог резултата не доводи. С XVI вјека појављује се други начин дјеловања. На мјесто узалудног труда пређашњег доба, почеше се сада старати да распростиру међу народом све оно, што би га могло расположити к сајединењу: постепено, непримјетно, путем разних лукавих средства почеше се старати да униште у самом животу, у обичајима, у појмовима народним религијозне разлике, које дјеле запад од истока. Као што су прије много рачунали на официјалне договоре и на свечане саборске диспуде, тако сада обратише сву пажњу своју на наравствени уплив на народ, на постепено васпитавање читавих нараштаја у привржености к сајединењу. У то се доба јавља и орган, који је најспособнији за такве мржаве операције — знаменити орден Лојолине браће. Од тог доба почиње, тако рећи, подземна радња о питању сајединења црква. Баца се на страну мисао о васионском сабору и работа иде путем тајних, мржавих, практичних средстава. Почиње непрекидна, глува борба између славенског свјета и језуитске пропаганде, — борба, која у пуном смислу заслужује таков назов, јер се без престанка боре међу собом православни са тајним и јавним непријатељима православља. Справедљиво се по томе називље период овај, периодом језуитско-наравствених дејствија у корист сближења црква, или, да употребимо обште-познати термин, у корист унијатства.

(НАСТАВИЊЕ СЕ.)

Папство и његова централизација.

(НАСТАВАК.)

Пркосење и непослушност јеретика, попустљивост источних епископа, раздор и дуготрајућа борба између александријске и цариградске патријаршије, навале дивљих чопора на византијско царство, ободрише римску столицу, да укрепи што силније на истоку своје духовно првенство. *Идолоштовски Рим* пружао је своје грабљиве канце на сва четири краја тад познатог света, пљачкао и гњавио бедне народе без икаква милосрђа; па кад су народи сломили крила идолопоклоничком Риму, он је своју лукаву политику поклонио и у завештају предао римским духовним пастирима, који се не устручавају себи уображавати, да су нашљедници Петрови и наместници Исуса Христа божијег сина. Од половине другог века па све до данас у Риму се архипастири придржавају истога, непроменљива начела, на име: *поцепај противнике, завади сложну браћу, омаловажи, понизи достојанство епископа других цркава, па без бриге иашуј над христовим стадом.* Ову нашу предпоставку оправдаће ток ове историјске расправе. После дугог раздора, који се беше уселио у Христову цркву услед разнородних јереси на истоку, васеленски Никејски сабор определи чланке св. вере и блажени надстојатељи цркве помислише, да ће на земљи завладати нова небеса, да ће се земља преобразити и да ће на овоме свету, како рече апостол Петар у II својој посланици, почети да царује потпуна правда. Али на жалост једва што се разиђоше св. никејски оци, кад опет лукави подвуче своју репину под царски престо, и цркви се загрози новим прогонствима. Константин учинио је све и сва за цркву; но опкољен од улизица, није толико пазео на средства, која су га руководила у његовој племенитој тежњи.

Константин својим уредбама државно-политичким прецепао је пут сваком одликовању, осем у цркви. Племићи, даровити синови богаташа на гомиле су врвили у цркву и грам-

зили за частима. Црква је предвиђала посљедице Константинове наклоности, зато и будно надгледала ове опасне дошљаке све догле, док крунисане главе у Цариграду не постадоше *насиљем свемошне*.

Већ Константин давао је примера да се повређују наредбе Никејскога сабора, примајући у крило Христове неоклањане заручнице пакосновртоглавог Арија и сад *иотајно* сад *белодано* аријанце бранећи.¹⁾ Још за време Константина неки се епископи увукоше крадом у цркву, уђоше *кроз прозор* и запремише апостолске столице. Његова два сина васпитана у духу аријанске јереси изколочише царске своје очи на побожне бранитеље канона никејског сабора, те тако многи епископи, а на челу им велики Танасије запросише помоћи у римске столице. Рим се је до душе постарао да ублажи наступајуће прогонство хришћанских цесара, али је у лицу својих папа *Либерија* и *Феликса*, као што и у сабору *Сирмијском* примио и учио аријеву јерес. Прогонство Танасија великог много је ползовало римској столици, јер је Танасије имао уплива неограничена код верних православних цркава и на западу завео монашески живот. Калуђери на западу од првога свога установљења подпадоше римској столици и у њеним рукама постадоше слепо оруђе, не уморни раденици за распрострањање преимућства ове столице.

Аријанци под заштитом Константинови синова заседоше на прве столице; готово цели исток и један део запада подлеже аријанизму и даде повода бл. Јерониму да тужно ускликне: од 650 епископа једва их 7 остаде Богу верних! Преврат је вавек опасан, а преврат је црквени најужаснији. Аријанци су силом отимали архирејска престоља; у Риму приликом избора Папе Либерија и његова супостата Феликса у цркви посвећеној пречистој Богородици падоше 137, које световњака,

¹⁾ Константина поштујемо као божијег угодника, али ваља примјетити да се је он крстио пред саму смрт и тако с Богом рачуне поравнао. И Давид је свет, премда беше пре велики грешник.

које свештеника. Идолопоклонци скакали су од радости; шта више, римски градо-начелник *Претекст* озбиљно рече свештеницима, који су га наговарали да се обрати у Христову веру „дајте да постанем епископ римски и ја ћу одма заверовати Христа.“ Ове речи идолопоклонца Претекста расветљују целу историју римског папства.

Одпадник цесар Јулијан много је допринео да се Рим оснажи на истоку, прогонећи Христову цркву, затварајући хришћанске школе, заступајући интересе јеретика и на сваки начин изобличавајући правоверне архијереје.

Овим недостатцима и бедама источне цркве с дана на дан новису се ударци придружавали, а главно пелагијанизам.

Пелагије, британски монах незнајући сложити слободни разум човеков са *обилатом* милости божијом грешно заблуди; претвори се као фарисеј, превари *римског папу Зосима* и сијасет црква на истоку, навластито у *земљи обећања*. Црква се потресе, епископи збуњени поцепаше се на странке и једва пође за руком ипонском епископу бл. Августину да усамрти пелагијову јерес. Ми велимо *нарочито* да је Августин победио Пелађија, јер римска пресуда није друго, но пресуда Августинова, којој се без оклевања бејашу већ повиновали правоверни епископи.

Поред свију источних јереси, наука је Христова на истоку остала *суштаствено* у својој целини, нити је вредан, макар који повестничар доказати, да је исток *слободан* целокупно заблудио, као што би се лако могло извести, колико је пута запад у *главним чланцима* св. вере посрнуо.¹⁾

Православна црква на истоку целомудро чува праву Христову науку и као стена на сред узбуркана мора непоколебљива стоји. На њу и сада обраћају свој поглед све ожалошћене душе, које у општој поплави рационализма незнају коме да се обрате. — „Хришћанство је одабрало за своју колеску

¹⁾ Ми велимо *главним чланцима*, за што римска црква чланке св. вере дели на *темељне* и *не темељне* (sic).

римску варош из не благодарности; права, непоколебљива колевка хришћанства Цариград је“¹⁾

Ми признајемо да је реч римских папа на истоку била уважавана све дотле, док су папе стајале у границама своје патријаршије; ми велимо да су њихови заступници у саборима заузимали место иочастно; даље, с драге воље исповедамо да се је и св. Јован *златоуст* замолио за помоћ римском папи против насиља *малоумног* византијског цесара и његове *бесне суаруге*; али може ли се логично из тога извести да су они признавали римску столицу за *врховну, пресудну столицу*? Вредили папистима што наводе речи бл. Августина, које он изусти приликом Пелађанске јереси „Рим је проговорио, парница је свршена?“ Поткрепљавали папизам усклик халкидонских отаца „Петар је проговорио кроз уста Лафа?“ Никако, јер Августин и с њиме други оци већ пре бејаху осудили пелађијанизам; јер папа Лаф беше погодио на праву науку соборне цркве и зато заслужио ону похвалу; иначе паписте морају да нам докажу необоривим разлозима, да се је васеленска црква њима клањала *безусловно*, *слепо*, и да оправдају толике грдне заблуде многих папа, што ћемо доказати, кад узмемо на претрес папску непогрешљивост.²⁾ Зашто су неки св. оци мољакали за помоћ папску столицу, главни је узрок био тај, што су византијски цесари били побеснили и себи сав ауторитет у цркви присвојили; тога ради побожни источни оци, знајући да им беше бадава мољакати цесаре за помоћ и да су цесари већ у ствари били изгубили сву власт на западу, а да им је римски папа по нешто ишао на руку да бар *насловно* сачувају своја цесарска права на западу, они су имали довољних разлога, да баце свој поглед на римску

¹⁾ M. Blanqui, histoire de l'économie politique ch. VIII.

²⁾ Папизам највећу подпору наводи у списима св. Кипријана, који је најсилније побија папине претензије; св. Августин пише, да је Кипријан својом смрти све помрсио, што је писао против римске столице; но, ко нам јамчи да су списи овог великог мученика чисти, не прекројени до нас допрли?

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

столицу и да се бар за неко време ограда против насиља јеретика и да малко одахну од царских прогонства.

Разузданост цесарске власти на истоку засведочава нам законик Јустинијанов, пандекте, дигести, 2000 правних превода и Јустинианове новеле. У овом законуку владарева воља стоји над сваким законом, владар је апсолутно не ограничен. Мимогред рецимо; не терали ову законодавну политику Бизмарк и они неувиђавни државници, који у пркос зрелога разума хоће да подчине цркву држави и по свом ћефу да преустроје догме, и устав св. цркве? Да се папство учврсти требало је одважних војника, нужно је било да се сврши сваки одпор, противност најмања да се одстрани. (наставите се).

Г Е Р А С И М.

Вожијом милости православни Епископ Воко-которски и Дубровнички, љубезноме клиру и свему православноме народу Епархије своје, мир, молитва и благослов божији!

Православна наша црква, као што у Символу вјере исповједамо, јест једина, света, апостолска и соборна т. ј. васеленска. По томе што је васеленска, она, као обштина верујућих не може по праву ограничена бити у своме пространству никаквим предјелима. Научите, рече основатељ њен Хр. Спаситељ својим Апостолима, вся јазики (Мат. 28. 19), научите све народе без разлике; и зато Апостоли, по вознесенију Спаситеља, изишавши из Јерусалима проповједаше свуда (Мар. 16, 20). Ипак видимо да су ради користнијега управљања цркве још врховни Апостоли пуномоћијем повјеравали поједине предјелне цркве на управу својима ученицима (послан. к Тимотеју и Титу). Из чега се опет јасно види да, као што се васеленска црква управљала укупном јерархијом свију православних цркава, тако да и свака предјелна црква, законито основана, може имати закониту своју јерархију и одјелну управу (Исповједање васеленских Патријарха чл. 10). За установљење пак нових епархија узимао се у прва времена христијанске цркве као повод: мјестне околности и полза цркве, особито удаљеност цркава од главне епископске катедре; те у канонима светих Сабора налазимо за то на-

значена и односна правила. По канонима дакле и црквеноме праву, за установљење нове епархије нужно је: 1) законито изјављена, на правој потреби основана *жеља народа* (прав. 56. Сабора Картагенског; 2) саизвољење *законитих представатеља цркве* (прав. 64 и 111 истога сабора); 3) дозвољење *врховне грађанске власти* (дјела халкидонскога сабора).

Пошто су сва три гореизложена увјета точно и у реду извршена, установи се ево и нова православна епархија за богохраниме предјеле Боко-которски и Дубровнички. Нова епархија ова, ако ће се, под разнима нормама својега мјестнога устројства и управљати самостално, али при том чуваће свагда јединство вјере, духовни савез свештеноначалништва, једињење духа и међусобно обштење у општинама дјелима црковнога управљања.

Видећи велику и спасителну ползу, која се кроз то отвара за свету православну цркву у обште, а за предјелну ову епархију на особ, сваки вјерни син свете матере цркве поклониће смирено главу пред престолом Свевишњег, и, проникнут чувствима најтоплије благодарности, узносиће Му срдачне молитве са Отцима картагенским: Да ради сея неоскудњетъ благодать Святаго Духа, чрезъ которую правда іереами Христовими и зрится разумно и содержится твердо (писмо Отаца Картагенскога сабора Келестину). — Посље Бога, уздишаће сваки чувства хвале, славе и вјечите признателности Пресвјетломе Императору и Краљу *Францу Јосифу I*, ономе човјекољубивоме и премилостивоме владатељу, који све вјерне му поданике без разлике отчински љуби и о срећи, благостању њиховом својски брине се; и који по овоме своје благоме осјећању, не само да је нову ову епархију за вјерне му своје православне поданике Бокеље и Дубровчане радо одобрио, него и за пристојно уздржавање исте потребна средства премилостиво одредио.

Сада, када се тицало новој епархији дати Архиепископа, недокучима Премудрост Божија изволи надахнути срце Предстатеља правосл. наше цркве и предоброга Владатеља нашег *Франца Јосифа I*, те је кроз њих жребије ово-на мене грјешнога пало. Са каквим страхом и зебњом с једне, са каквим пак надањем и утјехом с друге стране примих ја на себе ово високо и велеважно достојанство, показаће вам, мила браћо и духовна чеда моја, ријечи проникнуте чистим осјећањем и узјерењем, што сам их лику Преосвештених Јерарха посредѣ цркве при рукоположењу своје изговорио и исповједио. Ево их:

„По изводењу Вашему, високопреосвештени Јерарси и Отци, и

по премудростиومه одобрењу благоутробнога Императора и Краља нашега *Франца Јосифа I*, ја се грјешни, сведјејствујућом благодати св. Духа, причислих збору Епископа, предстатеља свете православне цркве.

„Као немошћу обложенъ (Евр. 5, 2) не могу се назвати достојним великога дара Архијерејскога свештенства; још када добро познајем тешке дужности и велику одговорност, које су са високим саном овим скопчане. Поред све те страшне мисли, примио сам се узвишенога сана овога, те при нареченију моме са спокојном савести пред лицем Бога и цркве, изустиио сам ријечи: благодарю и приемљу.

„Ево што ми је удило у душу и срце ову одважност и крјепост, и што ме у томе утјешавало.

„Утјешавало ме, утјешава и крјепи, што званије ово нисам тражио, него сам позван на то дошао. Бог тако падахну срце Цареве, срце Ваше, да ме позовете; те зато улазим *дверми а не инуду* (Јоан. 10. 1). Као ученик Онога, који послушан бијаше *даже до смрти*, одазвао сам се послушан позиву, те покоран примам дар овај. Бог који ме позвао да примим талант овај и дар, и коме ћу се грјешни свагда зато топлим молитвама утицати, Он ће ми, тврдо се надам, и помоћи, да сретан узмогнем *взаимствовати Давшему*, и Њега за друга стећи. Различите су промјене у служењу моме биле. Када се на досадашњи пут служења својег у цркви обазрем, на коме сам најпре кроз 16. година као учитељ младога клира; потом 10. као члан епископскога епархијалнога савјета, а кроз последње двије године као администратор епархије трудио се, савјест ме тјеши искусивши, да ме милостива рука Божија помогла, те сам по могућству односима својим дужностима прилично одговорио. Ово ми улива сладу надежду, да ћу, поред сталне своје жеље и настојања, помоћу Његовом, у повјереној ми епархији заједно са паством увидити *блага Јерусалима*, блага цркве, и благослов на стубовима њеним.

„Тјеши ме смирено надање, да Господ неће допустити и у овој повој преважној служби, да се искусим више него што могу (I. Кор. 10, 13).

„Ободрава ме увјерење, што нисам послан благовјестити, учити тамо идѣже не именовася Христосъ; нити зидати на туђем основу (Рим. 15, 20); јер је далеко чувена, особито у историји србске правосл. цркве наше страна **ДИОКЛАНТИНСАГО ПОМОРИЈА**, освећена стопама и спасоносним радом просвјетитеља нашег св. Савве; по-

зната је и осведочена љубав премилога народа, пастве моје, к прадједовској православној вјери; приврженост њихова к својој матери цркви, установама и обредима њеним; а кроз то и њихово велико поштовање, што га у срцу носе и дјелом показују према примјернима и ревностнима својим свештеницима.

„Ободрава ме, што дубоко осјећам светињу и велико значење положене заклетве; те по томе и велику одговорност пред Богом и црквом, која ме неминујемо чека, када би хотимице, или из немарности противу исте поступио.

„Снагу ми даје и велика важност коју полажем на обште мњеније, на глас цркве, глас народа; јер сам исповједно и исповједају добро исповједање предъ многими свидѣтели (I. Тим. 6, 12). На глас овај и мњеније обзирао се и св. Апостол Павле: Да не кто, вели, насъ поречетъ (II. Кор. 8, 20); и: Приду во видѣнія (12, 1).

„Тјеши ме на посљедку и то, што ћу у свакоме двоумљењу Вас, Преосвештени Јерарси и милостиви Отци, имати свагда готове на добар, искусном мудрошћу поцрпљени савјет, и што ћете ме, тврдо се надам, подржавати у сред малодушија, ободрити у раслабљењу.

„Не престајте, умилно вас молим, Ангели цркве, молити се за мене млађега сабрата својег, да ми душа не изнемогне под тежином овога бремена; да се порадовати може света црква у обште а православна мила паства моја особито, ако срећом види и позна, да је у мени добила премда слабомоћна, али вјерна, на свако добро склоњена Архипастира и духовнога отца; како би кроз то у цркви, у народу своје задобио искрену љубав и повјерење, и ону славу, коју ми никакво злато и драго камење замијенити није кадро. Амин.“

По свему дакле овоме послан од цркве, примам управу богоспасаеме епархије ове, о благочестиви клире и мила паство моја! Шаљући ме црква и предавајући ми Предстатељи њени управу ову, рекоше ми у овоме смислу: „Као што је послао Отац небесни јединородног Сина својег, а јединородни Син Божији Апостоле, Апостоли, или управо кроз њих Дух свети послао богоносне Отце наше, а ови опет друге своје послједоватеље: тако и ми изабрасмо тебе нашим сабратам у Јерархији, и шаљемо те у име Христово, да пацеш цркву Његову, све по доброме исповједању, које си исповједио.“ — Посланство је дакле моје к вама по образцу и на основу науке и наредбе Христа Спаситеља. Христос, првоначелни образ службе коју сам примио, биће ми свагдашњим путоводитељем у

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИВЛИОТЕКА

исповједању исте. Он дође као *Спаситељ* свијету; по томе се и мени ваља трудити, да будем чистим оруђем спасенија повјерених ми душа. Он не дође да Му послуже, него да сам послужи, и душу своју положи за овце; по томе, ако сам и старјешина и на челу управе епархијалне, не долазим обладати, као владатељи земаљски (Лук. 22, 25), него да сам послужим. У управи цркве нема силе, ни сјајности; управа је ова основана на љубави. А шта је љубав, описао нам је јасно свети Апостол Павле (I. Кор. 13, 4—8). Христос првоначелни образ службе моје, дође даље да свидѣлствује, да свједочи истину (Јоан. 18, 37); по томе треба да и ја без страха истину проповједам, браним је и штитим.

По образцу Пастиреначелника Христа, долазим и ја смирени Архипастир ваш међу вас, као искрени, доброхотни и љубезни отац. Приступите дакле и приступајте као и до сада к мени љубавију и повјерењем. И буду вамъ во отца, и ви будете миѣ въ сыны и дщери (II. Кор. 6, 18). Страху Господню научу васъ (Пс. 33, 12). Долазим као вјеран друг и пријатељ ваш: Ви друзи мои есте (Јоан. 15, 14). Поклоните дакле и повјеравајте срце ваше гласу истине, гласу искрене љубави, који ће, на основу чисте еванђелске науке из срца и уста мојих излазити. Вјерујте да сви моји савјети, упутства, опомене биће по Апостолу Павлу, *од чиста срца и добре савјести и вјере нелицемјерне* (I. Тит. 1, 15); — верујте да, *какав ку бити у ријечи*, настојаћу бити и у дјелу (II. Корин. 10, 10), предходећи вам у свему добрим изгледом; потврђујући науке и савјете примјером својим (Титу 2, 7). За све ово, кажем вам са Апостолом: Прииду во видѣніи. Доћићу на виђења. По свему томе надам се тврдо, да ће сваки иже естъ отъ истини, радо послушати гласа мога.

Шаљући вам, мила паство, славо и радости моја (I. Сол. 2, 20), ову прву Архиепископску посланицу и поздрав, нисам с отим још посве задовољно жаркој жељи и дужности својој, ползи вашој и потреби срца свога. Еште много имамъ глаголати вамъ (Јоан. 16, 12). Заповѣдъ божја широка зѣло (Пс. 118). Писаћу вам за то често и поучавати вас; али ипак желим *лице ваше видити с великом жељом* (Сол. 2, 17). Као што ме опомиње и архипастирски *жезал*, што ми је предан, походићу вас помоћу Божијом чешће, с вама се духовно поразговарати и поутјешити. Међутим пребудите свагда постојно вјерни и послушни синови своје православне матере цркве, овога спасителнога извора времените и вјечне среће и славе. По истој храните тврдо и непомично *чисту вјеру*; по истој сагрјевајте

у срцу своје *нелажну љубав* к Богу, љубав и вјерност к своје премилостивој Владару, мир и љубав братску међу собом и са свима људима; љубав к отачбини, љубав к просвјети и србској народности; те тако осјећајући и својски радећи, тврдо се, по истој вјери свете наше цркве, *надајте* сретноме напретку и благослову. Непрестајте пак обраћати се преблагоме Богу топлим молитвама и за мене, Архипастира вашег, коме ће ваше спасеније најслађа брига, ваша срећа, напредак и благостање највећа радост и утјеха бити.

Свештеници, прељубезна у Христу браћо! Цјеливам вас цјеловањем светим! Мени је добро познат и високо цјеним свети и преважни позив наш; познајем и цјеним међусобне наше одношаје у служби нашој, као и дужности, које нас узајмно скопчавати имају. По томе јавно исповједам, да све благе намјере, све племените жеље — о којима сам горе напоменуо — биле би узалудне, кад ме ви најпре у томе не бисте ревностно и чистосрдачно подпомагали. За овакову подпору вашу усрдно вас молим, то од вас праведно очекујем и тражим. Тим ћете најбоље показати да сте ми искрена у Христу браћа; да сте искрени пастири и љубитељи цркве и србскога свога рода; и онда праведно очекујете и моју чисту узајмну љубав и могућу подпору. Тога ради, знајући да во мнозѣ совѣтѣ спасеније естъ (Прит. 11, 19), ништа милије а и потребније неће ми бити, него да се с вама чешће састајем, разговарам и договарам о важном позиву, великој служби нашој на славу божију, и о свему што се на срећу и спасеније наше и повјерене нам пастве клони. Ходећи *достојно* по званију своје (Ефес. 4, 1), одзиваће се радо и словесне овце гласу нашем. Жарка жеља, настојање и топла молитва буди нам свагда да *Цркве буду на миру, напредујући и ходећи у страху Господњем и утјехом Светога Духа да се умножавају* (Дјејан. 9, : 1). У томе нека нам буде слава и највећа утјеха! Не престајмо пак, особито ми у многотрудној служби нашој, свагда тражити Господа и помоћ Његову; а Он је рекао: *Взыскающіи же Госнода, не лишатся всякаго блага* (Псал. 33, 11). Завјетујем вам се пак, братијо моја: Яко имати буду памяť о вами скупа и о пастви вашој въ молитвахъ моихъ день и ноць (1П. Тим. 1, 3). То исто молим, да и с ваше стране за мене узајмно радите.

Примите, частни клире и богољубезна паство, мој усрдни архиејерејски благослов! Покровитељ нека нам свима буде преблаг Спаситељ Христос, заступница Пречиста Богородица и свети угодници Божији, молитвама светих србских Просвјетитеља и Научитеља, Симеона Мироточивог, Светитеља Савве, Арсенија и Максима, Светога Стефана Штиљановића Паштровског.

У Бечу на Спасовдан, дан мојега посвећења 1874.

Ваш

У БОГУ МОЛИТВЕНИК ГОРЕПОМЕНУТИ ЕПИСКОП

Герасим с. р.